

„Magyarország egyetlen hanglemezgyártó bázisa” – A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat dorogi gyáregységének létrejötte és működésének első éve a Dorogi Nagyközségi Tanács V. B. iratai alapján

[1]

1976. november 3-án adták át a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat (MHV) dorogi gyáregységét. Az üzem története azonban korábban, 1948-ban kezdődött, amikor az államosítások során a Nép gazdasági Tanács létrehozta az MHV-t. A Dorogon létesítendő hanglemezgyártó üzemről (legalábbis a nagyközségi tanács iratai között) először egy 1969. május 30-i keltezésű, az MHV vezetői által aláírt levél tudósít. 1976. november 3-án adták át a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat (MHV) dorogi gyáregységét. Az üzem története azonban korábban, 1948-ban kezdődött, amikor az államosítások során a Nép gazdasági Tanács létrehozta az MHV-t. A Dorogon létesítendő hanglemezgyártó üzemről (legalábbis a nagyközségi tanács iratai között) először egy 1969. május 30-i keltezésű, az MHV vezetői által aláírt levél tudósít.

1976. november 3-án – a Nagy Októberi Szocialista Forradalom[1] évfordulójához igazítva – adták át az MHV dorogi gyáregységét. A megnyitó ünnepségen részt vett Aczél György[2] és Pozsgay Imre[3] is. Az vállalat – és így a gyár története is – még 1948-ban kezdődött, amikor az államosítások során a Nép gazdasági Tanács[4] 1951. május 24-én kelt, 206/1951. számú határozatával létrehozta a Tonalit Művekhez[5] csatolt korábbi magáncégek[6] a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatot[7] (MHV[8]). Az így monopólium helyzetbe került vállalat azonban igen rossz körülmények között működött. A lemezeket licenc-díj fejében a Kábel- és Műanyaggyárban[9] préselték. A lemezekkel a Műanyaggyár maga rendelkezett, és adta át azokat a RAVILL-nak[10] értékesítésre.

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat életében Bors Jenő[11] 1965-ben történt igazgatói kinevezése hozott változást. Bár a préselést továbbra is a Kábel- és Műanyaggyár részeként üzemelő Budapesti Hanglemezgyár végezte, és a készletezés is a RAVILL-nál történt, a szállítandó lemez mennyiségekről már az MHV rendelkezett. A vállalat 1967-től nagykereskedelmi tevékenységet is folytathatott, a klasszikus zenei felvételek exportjából származó valuta így fedezte az import alapanyagok árát.

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalatnak a nem megfelelő termelési feltételek, főleg az önálló présüzem hiánya okozott sok nehézséget. A Villamoszigetelő és Műanyaggyár 1974-ben is csak évi kétmillió nagylemez előállítására volt képes, pedig nemcsak klasszikus és kortárs zenei felvételekre, hanem rock-popzenei lemezekre is lett volna külföldi igény.[12]

A dorogi hanglemezgyár épületei 2018-ban.

Forrás: Wikimedia Commons

A Dorogon létesítendő hanglemezgyártó üzemről (legalábbis a nagyközségi tanács iratai között) először egy 1969. május 30-i keltezésű, az MHV vezetői által aláírt levél tudósít.[13] A levélben értesítették a községi tanácsot a présüzem Dorogra (a Komárom Megyei Építőipari Vállalat volt telephelyére) szándékozott áttelepítéséről. Az aláírók felhívták a figyelmet, hogy a „gyár kitelepítése” a község számára is hasznos, mert – tudomásuk szerint – az „elkövetkezendő öt év alatt a szénbányászatból mintegy 4 000 fő szabadul fel”, így mintegy 150 főt tudna foglalkoztatni a tervezett üzem. Az MHV kérését a községi tanács elnöke, Dr. Kovács János pártolólággal továbbította a Komárom Megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának, kiemelve azt, hogy a beruházás nagyrészt (60 százalékban) nőket foglalkoztatna.

1969 folyamán az Esztergomi Járásbíróság mint Telekkönyvi Hatóság be is jegyezte a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatot a dorogi 2018. számú betétben lévő 1637/27. helyrajzi számú ingatlan (Dorog, Beloiannisz[14] út 131.) kezelőjeként.[15] Ugyanezen év májusában a Dorogi Nagyközségi Tanács végrehajtó bizottságának „tudomására jutott”, hogy az MHV nem veszi igénybe a korábban megvásárolt telket és épületet, hanem azt értékesíteni kívánja. Bors Jenő igazgató válaszában megnyugtatta Dr. Kovács József dorogi tanácselnököt, hogy a „megvásárolt KOMÉP-székházat egyenlőre nem áll szándékunkban értékesíteni”. [16] Hogy mi állt a levélváltás mögött, nem derül ki, feltételezhetjük azonban, hogy pénzügyi vagy koncepcionális problémák miatt vetődött fel a kérdés. 1973 végén Dr. Takács Ferenc műszaki igazgató és Lukács János[17] gyáregységvezető levelében értesítette a Dorogi Nagyközségi Tanács V. B. Építési Osztályát, hogy az MHV „a közeljövőben megkezdí dorogi telephelyén a hanglemezgyár építését”, amelynek terveit az Ipari Építettervező Vállalat készíti.[18]

1974-ben el is kezdődött az építkezés. A tavasz folyamán a vállalat megkapta az engedélyeket[19] a főépület, az „energiaépület” és a „galvánépület[20]” felépítésére.[21] A gyáregység létrejöttének szükségességét, gazdaságosságát sokoldalúan világítja meg az 1977-ben keletkezett beruházási alapokmány[22], amelyet Bors Jenő írt alá. [23] Korábban, még 1975. november 20-án keltezte Bors a műsoros kazettákat gyártó üzem beruházási alapokmányát.[24] A Hungaroton dorogi gyáregységének harmadik nagy beruházása a Tömedék utca 551. hrsz. alatti kialakított raktárbázis és a Beloiannisz úton létesített műsoroskazetta-gyártó üzem lett. A 14,6 millió forintba kerülő építkezést a több helyen lévő és túlzásúfolt raktárak kiváltása tette szükségessé.[25]

A Hungaroton dorogi gyáregysége már az első években munkaerő gondokkal küzdött, pedig ebből a szempontból 1969-ben és 1974-ben is optimista volt mind a vállalat vezetősége, mind a dorogi tanács. 1974-től MHV-alkalmazottként már mintegy száz dorogi munkavállaló járt Budapestre (valószínűleg a Villamoszigetelő és Műanyaggyárba), ahol „megtanulták a hanglemezgyártó szakmát” és pótlólták az ottani hiányzó munkaerőt. A dorogi üzem beindulásával az addig a fővárosba járó dorogiai és a korábban Budapesten foglalkoztatott dolgozók Dorogon kezdtek, illetve folytatták tevékenységüket. Ezen kívül egyre többen kerültek az MHV állományába olyan dorogiai is, „akik már egyenesen a Dorogon működő Hanglemezgyár tevékenységébe kapcsolódtak be. Rövid néhány év után már el lehet mondani, hogy kialakult a hanglemezgyári törzs.” [26]

1977 nyarán Dr. Takács Ferenc műszaki igazgató és Földi Egon műszaki osztályvezető kérte a tanács véleményét a „munkaerőbiztosítással kapcsolatban.” Soós Rezsőné[27] vb-titkár, a szakigazgatási szerv vezetője válaszelevelében kijelentette, hogy „a vállalatok munkaerő igénye jóval meghaladja a munkaképes korú lakosság számának növekedését 1980-ig. [...] Az Önök munkaerő igényével kapcsolatban az a véleményünk, hogy azt szerény lehetőségeinkhez képest támogatjuk, de feltétlen biztosítását a fenti okok miatt nem ígérhetjük.” [28]

A tanácsstörvény II. fejezetének[29] 22. § 2. bekezdése szerint a tanácsok ellenőrizhették – a fegyveres testületeket kivéve – a nem tanácsi szerveknél a dolgozók érdekében hozott művelődésügyi, egészségügyi, szociális és munkaügyi jogszabályok betartását, emellett beszámolót is kérhettek tőlük. Ez természetesen az MHV dorogi gyáregységére is vonatkozott, így a Dorogi Nagyközségi Tanács végrehajtó bizottságának 1978. február 8-i ülésének 1. napirendi pontja „A Hanglemezgyár dorogi gyáregysége vezetőjének beszámolója a dolgozók egészségügyi szociális, kulturális és munkavédelmi helyzetéről” címet viselte, előadója pedig Lukács János gyáregységvezető volt. A részletekbe menő beszámoló röviden ismertette az MHV történetét, a dorogi letelepedés előnyeit is mellyel kapcsolatban elmondta, hogy a „telepítési hely kiválasztásánál döntő szerepet játszott, hogy a dorogi Hőerőművel folytatott tárgyalások értelmében a hanglemezgyártáshoz elengedhetetlen gőzenergiának hosszú távra megvolt a fedezete. Ezen kívül a szükséges munkaerő is biztosítottnak látszott.”[30] Lukács a beszámolóban hangsúlyozta, hogy „a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat – érthető módon – kiemelt figyelmet szentelt és szentel Hanglemezgyárának, az ország egyetlen hanglemezgyártó bázisának létesítésére és működésére. Kiemelt figyelemben részesül a gyár az illetékes főhatóságok, felügyeletek részéről is.”[31]

A gyáregységvezető beszámolójában a dorogi gyár dolgozóinak iskolázottságát „magasnak” értékelte, bár – mai szemmel nézve – ennek a közölt adatok ellentmondani látszanak.[32] A 346 dolgozóból nyolcan rendelkeztek felsőfokú és 79-en középfokú végzettséggel. Az általános iskolát 204 dolgozó végezte el, és 55-nek nem volt meg még a 8 osztálya sem. Igaz, hogy 1978-ban még nem volt széles körű a középfokú iskolázottság, és az 50 évesnél idősebbek zöme a hatosztályos iskolarendszerben végezte tanulmányait. Emellett a hanglemezgyártás folyamata jelentős mértékben fizikai, betanított munkás „státuszú” tevékenység, ami inkább gyakorlatot és kézügyességet igényel, semmint magasfokú képzettséget. Ennek ellenére a gyáregység dolgozói közül 26-an tanultak munka mellett, hárman felsőfokú, nyolcan középfokú, 15-en pedig alacsony fokú képzést kívántak ilyen módon szerezni.

A gyáregység dolgozóinak kulturális tevékenysége nem tért el lényegesen a másfajta üzemekben zajló művelődési formáktól.[33] Előnyös volt az ott dolgozók részére, hogy a rendszeres ápolónői és a heti kétszeri orvosi ügyelet a járóbetegeket is ellátta. A munkafegyelem az MHV dorogi gyárában sem volt tökéletes, hiszen a „szezonális hiányzások” mellett „meglepő betegállományba vételek” is előfordultak, ami miatt – tekintettel az így előálló termelés kiesésre –1978-ban meg kell szervezni a betegállományban lévők rendszeres ellenőrzését is.[34]

A beszámoló végén Lukács János „egyetlen pontot” említ, ami a gyáregység helyzetét komolyan veszélyezteti, mégpedig: „a gőzellátás kérdése. Előkészítő és előzetes tárgyalásainkkal szemben e pillanatban az a helyzet, hogy a dorogi Hőerőmű Vállalat nemcsak távlatban, de már 1978-ban sem tudja a hanglemeztermeléséhez szükséges gőzenergiát biztosítani”[35] pedig a Dorogra való településnek ez volt az egyik fő ösztönzője.

A végrehajtó bizottság elfogadta a beszámolót, elismerve, hogy „a vállalatvezetés igen sokat tett a dolgozók élet és munkakörülményeinek javítása, az alapműveltség növelése, a közép- és felsőiskolai képzés érdekében.”[36] A testület kérte ugyanakkor, hogy a gyáregység vezetői „a jövőben fokozottabban kapcsolódjanak be a nagyközség köznevelődési, sportpolitikai koncepciókban rögzített feladatok sikeres megvalósításába.”[37]

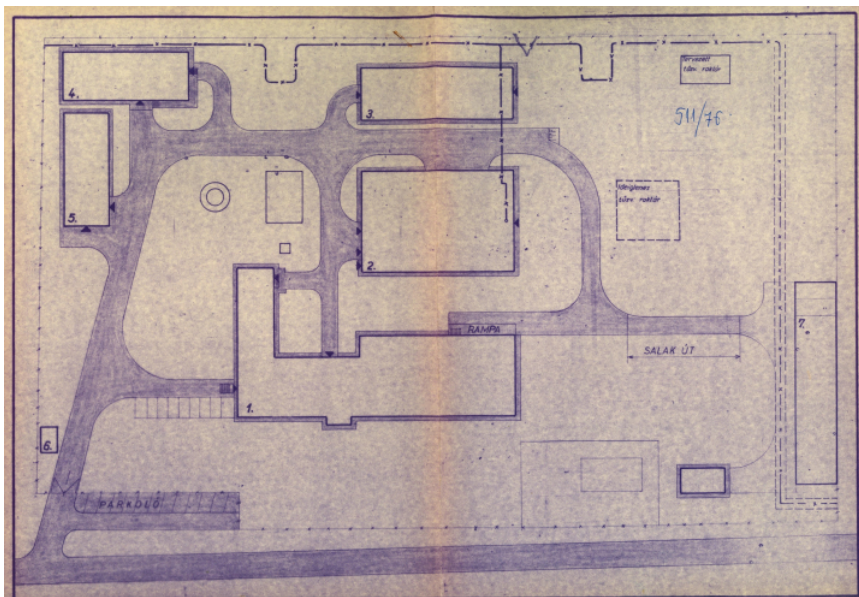
1979 nyarán „a polgári védelmi feladatok ellátása a Hanglemezgyár Vállalat Dorogi Gyáregységénél” témakör keretében foglalkozott a Dorogi Nagyközségi Tanács végrehajtó bizottsága az üzemmel.[38] Lukács János kiemelte, hogy „a gyár háború, illetve természeti katasztrófa esetén is dolgozni köteles, és a vállalati központ is ide [Dorogra – K. L.] települ le.” A gyáregységnek volt polgári védelmi vezetője és nyolcfős Önvédelmi Felelős Csoportja is.[39] A beszámoló – amely ismertette a kiképzések témakörét, időtartamát, a védelmi eszközökkel való ellátottságot – a végrehajtó bizottság „tájékoztató jelleggel” tudomásul vette.[40]

Dokumentumok

1.

Műszaki leírás a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat Dorogi Hanglemezgyáráról Hely és dátum nélkül.

A mellékelt 1:500 léptékű helyszínrajzon a gyártelep elhelyezkedése látható.

A dorogi hanglemezgyár helyszínrajza.

Jelzet: HU-MNL-KEML-XXXIII.723.c.1. 511/1976

[...]

A gyár építése során megmarad ill[etve] felújításra kerül az 1. 4. és 5. jelű épület. A gyár többi épülete új épület.

1. jelű Főépület

Az épület mintegy 117 m² alapterületű, részben földszintes, részben egy emeletes épület. [...]

Ebben az épületben kaptak helyet a gyár igazgatási helyiségei, a 100 adagos melegítőkonyha, az önkiszolgáló rendszerű étterem, a férfi-női öltöző, [a] fürdő helyiségei, a présterem és közvetlen kiszolgáló helyiségei, valamint a kazettaüzem is. Az épülethez kb. 400 m² toldalékok építettünk.

A főépületben elhelyezett présüzem nikkell-levonatokról előmelegített műanyagpogácsák feldolgozásával gyártja a hanglemezeket. A présüzem legfontosabb gépei speciális hanglemeztechnikai-prések, melyeknek gőzzel fűtött és vízzel hűtött szerszámai között zajlik az előbb említett préselési folyamat. A préseléshez szükséges nyomást a gépek saját hidraulikai berendezése állítja elő. A hanglemezpresépgép fontos kiegészítő berendezése az extruder, mely a préseléshez szükséges műanyag pogácsát készíti és melegíti elő, valamint a kész hanglemezek méretre szabását végző körülvágó, lyukasztó gép. A présüzem nyersanyaga vinilacetát-vinilklorid kopolimeren [Igy! Helyesen: kopolimer. K. L.], melyet granulátum vagy por formában csigás alapanyagszállító továbbít a gépekhez.[41]

[...]

A gyártási folyamat a környezetet nem szennyezi.

[...]

A berendezések szokványos stúdiótechnikai jellegűek. Tűrendészeti és baleseti szempontból veszélytelenek, a környezetet nem szennyezik.

2. jelű Energiaépület

Csarnok vázszerkezetű földszintes új épület.

Alapterülete 870 m², [olvashatatlan]

Ebben az épületben helyezkednek el a gyár karbantartó részlegéhez tartozó forgácsoló-, villanyserelő-, csőszerelő műhelyek, a targoncatöltő, a hőközpont, a kompresszorok helyiségei, valamint a Tasaküzem.

[...]

A Tasaküzemben a nyomdából ívekben érkező kartonpapírt kivágják és hajtogatják,

[...]

3. jelű Galvánépület

Csarnok vázszerkezetű földszintes, új épület.

Alapterülete 440 m² [...]

A Galvánüzem a hanglemezek préseléséhez szükséges nikkel-levonatokat készíti. A Vállalat Stúdiójából érkező első lemezpéldányt – a lakklemez – ezüstözéssel villamosan vezetővé teszik, majd nikkelfürdőben nikkelfréteget hordanak fel rá. Az így elkészített első nikkelnegatívról nikkelpozitívokat készítenek és ezekről gyártják – sorozatban – az említett préslevonatokat.

A technológiához szükséges mérgező és tűzveszélyes anyagokat ez épületen belül elkülönítve tároljuk.

[...]

A környezetszennyezést a technológiai folyamat változtatásával minimálisra csökkentettük.

[...]

4. jelű Tasakalap- és műszaki raktár

Hagyományos építési módú téglapépület. A régi épület megerősítésével, belmagasságának növelésével, de eredeti alapterületével készül.

Alapterülete 350 m², párkánymagassága 5,28 m.

Itt raktározzák a nyomdából érkező tasakalapokat és itt van a központi műszaki anyag-eszköz raktár.

[...]

5. jelű Tasakalap raktár

A régi épület helyén, annak főméreteivel készül.

Az épület helyszíni, monolit v[as]b[eton]. pillér és téglafalazat szerkezetű. Alapterülete 290 m²[...]. Ebben az épületben raktározzák a hanglemezek tasakolásához szükséges nyomdából érkező tasakalapokat.

[...]

Víztorony

Az elégtelen közműnyomás miatt létesített berendezés. [...]

A tárolótömb külső átmérője 6,1 m. A víztorony terepből való kiállása 30,52 m.

[...]

Transzformátorállomás

A kialakított 20 / 0, 4 kV-os szabadtéri transzformátorállomás biztosítja a telep villamosenergiaellátását. [...]

A gyártelep létesítményeit a belső úthálózat és a terepszint alatti csővezetékhalózatok kötik össze.

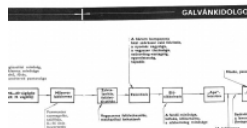
[...]

Dr. Takács Ferenc sk. műsz[aki]. ig[azgató]. h[elyettes].

Lukács János sk. gyárvezető

Az irat jelzete: HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 511/1976. Stencilezett másolat, aláírás nélkül.

A hanglemezkészítés folyamata. Dorogon a „galvánkidolgozást” és a „gyártást”, azaz a préselést és a befejező munkafázisokat végezték.

[Tovább a galéria oldalára](#) ^[4]

^[5] Forrás: Mocsáry Gábor: Jóváágású hanglemezek. HiFi Mozaik 10. 1985. 2. sz.

Műanyagpogácsák és címkék: ebből készültek a hanglemezek.

Forrás: Fortepan / Urbán Tamás

A lemezek csomagolása.

Forrás: Fortepan / Urbán Tamás

2.

**Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat komplex fejlesztésének, gyárbővítésének (Dorog) és nagykereskedelmi raktárának beruházási alapokmánya
Budapest, 1977**

A vállalat neve és címe:

Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat
Budapest, V. Vörösmarty tér 1.

Felügyeleti szerv:
Kulturális Minisztérium
Színház, Zene és Táncművészeti Főosztály
Budapest, V. Szalay u. 10.

1.) A beruházás megnevezése:

A jelen beruházási alapokmány az MHV 1977–1979 évekre vonatkozó hitelgénybevétellel megvalósítandó fejlesztési terveinek anyaga. Ebben az időszakban három, egymással áttételesen kapcsolódó fejlesztést kívánunk megvalósítani, ezért az alapokmány ennek megfelelően hármas tagolású.

a.) Az MHV komplex fejlesztése

b.) Gyárbővítés

c.) Nagykereskedelmi raktár

A gyárbővítés és a nagykereskedelmi raktárépítési és raktártechnológiai beruházás termelő gépeket nem tartalmaz.

E beruházás célja hosszabb időtartamra megteremteni a gyártás és a terjesztés területi feltételeit. [...]

4.) Tervezett költségek (e[zer]Ft):

a.)

[47 059 ezer Forint, ebből belföldi gép: 5 001 eFt, szocialista import: 35 352 rubel, egyéb: 637 300 \$]

b.)

[A dorogi gyáregység építési költsége 34 600 eFt]

c.)

[A nagykereskedelmi raktár építési költsége 36 600 eFt, ebből szocialista import 28 200 Rubel]

Az MHV komplex fejlesztése az 1977–1978-as évek termelő és kisegítő gép beruházásait tartalmazza, amely a vállalat öt éves tervében rögzített, erre az évekre eső, tényleges termelésnövekedéséhez szükséges.

2.) A beruházás helye:

a) – Új Stúdió, Vigadó épület[42]

– Hanglemezzgyár, Dorog

– Stúdió, B[uda]p[est]. Rottenbiller u[ca].

b.) és c.)

– Hanglemezzgyár, Dorog

[...]

5.) A fejlesztés pénzügyi forrásai (e[zer]Ft):

[A beruházási költségből 33 559 eFt saját forrás, hitel 78 100 eFt.]

[...]

6.) A beruházás eredményeként várható többletermelés [...]:

a.) Ennél a beruházásnál a többletermelés csak részben kimutatható. Az új stúdió üzembe állításával a hangfelvételi kapacitás növekszik, mintegy 2000[43]-el. Ennek eredménye a hangfelvételek minőségének és számának növekedésében jelentkezik, ami a választék növekedését jelenti.

A Hanglemezzgyári új présgépekkel részben a régi gépeket cseréljük ki, részben a termelőgépek számát növeljük.

A tasaküzem gépesítésével önköltségünket tudjuk jelentős mértékben csökkenteni. Az önköltségcsökkentés mértéke évenként mintegy 4–5 M[jillió]Ft. Ebből az önköltségcsökkentésből származó bruttó nyereségnövekményünk megfelel 350 e[zer]db 30 cm-es hanglemez évenkénti többletermelésből származó nyereségének.

b.) Többletermelés egyedül a műsoros hangszalagüzemnél mutatható ki. A tasaküzem, MEO[44], és a csomagoló bővülése önmagában nem hoz létre új termelőkapacitást, hanem csak lehetővé teszi a présüzem teljes területi kapacitásának a kihasználását.

c./ A hanglemezzgyártás területén a többletértékesítés alapvető feltétele a nagykereskedelmi raktár megvalósítása.

[...]

8.) A beruházás megvalósításában közreműködő főbb szervek és intézmények megnevezése és címe:

A beruházás lebonyolítója: Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat, Budapest, V. Vörösmarty tér 1.

Tervező: SZÖVTERV[45], Budapest, [...]

Technológiai berendezéseket szállítók: OMNIA, BALKANCAR[46], Salgótarjáni Kohászati Üzemek[47], MŰÁRT[48]

Kivitelező: Dorogi Szénbányák Szolgáltató Üzeme, Dorog

Külkereskedelmi vállalatok: NIKEX[49], TECHNOIMPEX[50], ELEKTROIMPEX

[...]

II. A beruházás szükségességének indokolása

1.) Piaci igények és azok kielégítésének lehetőségei:

a.) A gyártott vagy fejlesztés után a gyártandó termékek várható kereslete.

A hanglemezek és a műsoros hangszalagos (műsoros kazetták) iránt a kereslet belföldön rendkívüli módon magas. Az életszínvonal emelkedése, a munkaidő csökkentése együttesen a kulturális termékek iránti keresletnövekedésben is megnyilvánul.

Hazánkban a hanghordozók gyártása és terjesztése a profil korábbi megosztottsága miatt meglehetősen elmaradott volt. Az utóbbi években az értékesítést évenként 15–20 %-kal, 1976 ról 1977-re 40%-ka 1 emeltük, ill[etve]. fogjuk emelni.) A fejlett országokban az emelkedési ráta évi 8%.

Ennek ellenére a piaci igényeket sem választékban, sem mennyiségben nem sikerült maradéktalanul kielégíteni. A hanglemez-eladás az iparilag fejlett országokban jelenleg 2 hanglemez/fő/év színvonalon mozog. Ha ezt nem is tekintjük, ill[etve]. nem is tekinthetjük minden vonatkozásban követendő célnak, de világosan mutatja az elérhető eladási mennyiséget. Jelenleg ez az érték nálunk kb. 0,4 hanglemez/fő/év.

Tökés exportunk is dinamikusan fejlődik. A magyar zeneszerzők és előadóművészek, de nem utolsósorban a hanglemez-kiadási politikánk és világszínvonalú hanglemezzgyártásunk eredményeképpen jelentős külföldi sikereket értünk el a magyar zenei kultúra terjesztésében, ami nemcsak erkölcsi kötelezettségünk, hanem az 1975-ben megkötött devizaszerződésünk eredményes végrehajtásának is fontos feltétele.

b.) A kínálat alakulására vonatkozó információk.

A fent részletezett okok miatt a kínálat a belföldi piacon lényegesen alacsonyabb a keresletnél. A jelen beruházások alapvető célja tulajdonképpen a kereslet és a kínálat közötti feszültség csökkentése.

A szocialista és a tőkés importot gyakorlatilag változatlan színvonalon akarjuk tartani. Az import alapvető célja a választék bővítése.

c.) A termékek fogyasztási árát csak rendkívül indokolt esetben kívánjuk növelni. Ilyen áremelés volt 1977 áprilisában, amit a tőkés eredetű anyagok árának nagymértékű növekedése indokolt.

Szocialista export-import árak területén néhány százalékos évi áremelkedéssel számolunk.

Tőkés export-import árak jelentős áremelkedése várható az elkövetkezőkben. Amennyiben az elmúlt évek árnövekedési irányzata változatlan marad, ekkor kb. évi 10 %-os árnövekedés várható.

2.) Meglévő kapacitások jobb kihasználását biztosító lehetőségek:

A dorogi Hanglemezzgyár beruházásával megteremtettük az alapjait a hanglemezzkiadás, gyártás és forgalmazás egységének. E beruházás során arra törekedtünk, hogy a fő technológiai területek kapacitása (galván és présüzem) jelentősebb építési munka nélkül gépi beruházással rugalmasan tovább fejleszthetők legyenek.

Részben a helyi adottságok, részben a beruházás költségeinek korlátozottsága miatt a többi üzem területi tartalékkal nem rendelkezik. A tervezettnél lényegesen gyorsabb termelésemelkedést átgondolt munkaszervezéssel is csak zsúfolt körülmények között képes követni.

Nagyon visszafogottan fejlesztettük korábban stúdióinkat. Gyakorlatilag műszaki fejlesztés nélkül, csak munkaszervezéssel emeltük nagykereskedelmi raktárjaink átocsátó képességét, amelynek így már jelenleg is az értékesítés emelkedésének akadályai.

Ezért a további fejlesztésnek a fő feladata a vállalat jelenlegi szűk keresztmetszeteinek a felszámolása.

a.) Az MHV komplex fejlesztése

- a második stúdió hangtechnikai berendezéseinek rekonstrukciója
- a Vigadóban létesítendő hangfelvételi komplexum berendezéseinek beszerzése
- a lakkvágás rekonstrukciója
- a Hanglemezzgyár présüzeme gép kapacitásának részleges rekonstrukciója
- a tasakragasztás gépesítése

b.) Gyárbővítés

[...]

c.) Nagykereskedelmi raktár

[...]

A jelenlegi beruházási alapokmányban tárgyalt technológiai fokozatok kapacitását összehasonlítva megállapíthatjuk, hogy a 6. ötéves terv időszakában[51] további beruházásokat kell előreláthatólag megvalósítani. Ezek a következők:

• présterem bővítése

- csomagolás gépesítése
- tasakalap-raktár építése

• tasaküzem további gépesítése /automatizálása/

Ezekre a fejlesztésekre az évi 10 M[illió]db egyenérték-hanglemezt meghaladó termelési igények esetén kerül majd sor.

3.) A beruházás és a vállalati középtávú terv összefüggései:

A beruházás és a vállalat [az] 5. ötéves terv[52] időszakára vonatkozó termelési, értékesítési, valamint gazdasági terve szoros összefüggésben van.

A beruházás megvalósítása lehetővé teszi

• a piaci igények fokozottabb kielégítését

- a gazdasági célkitűzések megvalósítását, ezen keresztül
- a hangfelvételi tevékenység műszaki fejlesztését
- tőkés exporttervünk teljesítését[...]

A beruházás meg nem valósítása vagy elhalasztása jelentős hátrányokkal jár,

- a termelés és az értékesítés a jelenlegi színvonalon való befagyásával

• a termelő egységek közötti a kapacitásra és termelékenységre vonatkozó ellentmondások konzerválásával

- a termelékenység stagnálásával
- a kötelezően vállalt többlet tőkés értékesítés miatt a belföldi eladás csökkenésével.

A beruházás kapcsolata az ágazati célkitűzésekkel:

A beruházás a Párt Közművelődési Határozata[53] és a Közművelődési Törvény[54] szellemében növeli a zenei műveltség fejlesztése egyik fontos tárgyi eszközeinek előállítását és terjesztését.

A hanglemez és a műsorkazetta hozzájárul az általános zenei műveltség emeléséhez. Az export megismerteti a világgal a magyar előadó-művészet legjobbjait, közvetíti a klasszikus és a ma élő magyar zeneszerzők műveit [a] külföld felé. A prózai kiadványok és oktatási célú lemezek és kazetták fontos kiegészítő szerepet játszanak az irodalom terjesztésében és segítik az oktatási intézmények munkáját.

A közízlés nevelésében fontos szerep jut a tömegigényt kielégítő, igényes szórakoztató hanghordozóknak.

A beruházás koncepciózusan fejleszti tovább a párt és az állami vezetés irányította kultúrpolitika egyik fontos területét.

1.) A feldolgozott, illetve a számításba jöhető variánsok rövid ismertetése és a választott megoldással történő összehasonlítása.

Mint már jeleztük, a fejlesztés három részre bontható:

a.) Az MHV komplex fejlesztése.

A fejlesztés fő célja egyfelől a Vigadó épületben létesülő új stúdió felszerelése másfelől a Rottenbiller u[tcá]-i stúdióink hangfelvételi eszközeinek jelentős rekonstrukciója. [...]

b. és c.) Gyárbővítés és nagykereskedelmi raktár

A nagykereskedelmi raktárt először Budapesten kívánunk megvalósítani. A raktározás régi gondja már vállalatunknak

[...]

Tekintettel arra a körülményre, hogy a hanglemez tasakalapok tárolását is meg kellett oldanunk, valamint nem lett volna gazdaságos két raktárt építeni, úgy döntöttünk, hogy a hanglemeztasakalap-raktár és a készáru raktár egy épületben a dorogi Hanglemezzgyárunk telephelyén legyen.

[...]

Választásunk értelmében a dorogi Hanglemezzgyár be nem épített területén kívánunk építeni egy magasraktárt (12 m belmagassággal). Ebben a raktárépületben működne a nagykereskedelmi (készáru) raktár teljes létszámával, valamint a tasak és tasakalap-raktár is. [...]

A Hanglemezzgyárunk területén történő építés minden szempontból a legelőnyösebb,

- mert szoros kapcsolat van a beszerzés – termelés – értékesítés folyamatában.

- legolcsóbb a beruházás, mert

- saját telekre építünk

- meglévő, vill[amos]. energia, víz-csatorna, fűtés hálózatra lehet csatlakoztatni.

A gyárbővítés során bővítésre kerülő tasaküzem jelentőségét külön ki kell emelnünk. Ezzel a fejlesztéssel megszüntetjük a szervezetlen külső bedolgozóktól való függésünket, valamint csökkenteni tudjuk a hanglemeztasakok önköltségét a gyártás korszerűsítése útján.

[...]

4) A nem szocialista viszonylatból származó gépek, berendezések indoka, szükségessége.

Tőkés import csak a kiegészítő fejlesztésnél szükséges, azért, mert modern hangfelvételi eszközöket csak onnan lehet beszerezni. A jelenlegi hangfelvételi eszközeink is tőkés importból származnak.

A nagykereskedelmi raktártechnológia nem igényel tőkés import gépeket.

[...]

6) A többlettermelés alapvető előfeltételeinek biztosítása:

a.) A termeléshez szükséges fontosabb anyagok mennyiségeinek és árainak, a beszerzési lehetőségeknek ismertetése.

A hanglemezek és a műsoros hangszalagok gyártásához alapvetően tőkés eredetű nyersanyagokat használunk.

[...]

Présmassza 442 to[nna] á[55]: 2.470 DM[56]/to[nna]

Nikkel anód 6,4 to[nna] á: 4.588 \$/to[nna]

Fólia 13,9 to[nna] á: 2 980 \$/to[nna]

Címkepapír 17,3 to[nna] á: 875 £/to[nna]

Az egy hanglemezre eső tőkés alapanyaghányad 0,18 US \$.

8000 tekercs 1/7 töltelékzalag á: 11,02 DM

200 000 db kazetta + doboz á: 0,38 SFr.

Az egy műsoros hangszalagra eső tőkés alapanyaghányad 0,31 US \$.

Az alapvető nyersanyagok beszerzése biztosított.

A jelentős mennyiségű és értékű présmassza import a BVK[57] PVC III. gyáregység ber[uházásának]. befejezésével esetleg kiváltható lesz.

b.) A többlettermeléshez szükséges energiafajtaik mennyisége és biztosításának lehetőségei:

A termeléshez alapvetően

villamos és

gőzenergiára van szükség.

[...]

Az 1980-ra tervezett villamosenergia-felhasználás biztosított.

[...]

A gyár területén lévő transzformátor-állomás, valamint a kiépített gőztávvezeték kapacitása elegendő a fenti energiák továbbításához.

c.) A beruházás üzemeltetéséhez szükséges munkaerő fizikai, műszaki stb. biztosításának lehetősége:

A bázisévben azaz 1976-ban [a] teljes vállalati létszám 504 fő. A kapacitás felfutás évére 1980-ra, a tervezett létszám 629 fő. A létszámnövekedés döntően a Hanglemezgyár területén fog bekövetkezni, kisebb részben a b[uda]p[est]-i központ területén. A beruházás megvalósításával a b[uda]p[est]-i fizikai állomány jelentősen csökkenni (a jelenlegi raktárak felszámolása miatt), míg a dorogi növekedni fog a termelőkapacitások bővülése miatt. A nagykereskedelmi raktár gépesítése kismértékű létszám-megtakarítást jelent. A dorogi létszám növekedése biztosítottan látszik Dorogra és annak környékéről.

[...]

IV. Az irányításom alatt álló vállalat fentiekben részletezett beruházását szükségesnek, megvalósíthatónak tartom és azt a vállalati érdekekkel alátámasztottnak minősítve engedélyezem.

Budapest, 1977. augusztus

Bors Jenő igazgató

Az irat jelzete: HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 2144/1977. Stencilezett másolat, aláírás nélkül.

3.

A kazettaüzem beruházási alapokmánya

Budapest, 1976. január 26.

Magyar Hanglemezgyártó Vállalat

[...]

Budapest, 1976. január 26.

Hiv[atk]ozási] szám: 1291

Ügyintéző:

Tárgy: Kazettaüzem beruházási alapokmánya

[...]

[A] Magyar Hanglemezgyártó Vállalat műsorkazetta üzemének beruházási alapokmánya, 1975

[...]

II. A beruházás szükségességének indoklása

1.) Piaci igények és azok kielégítésének lehetőségei:

a) A beruházással egy új termék, a műsorkazetta gyártásának feltételeit teremtjük meg. [...]

Gyártógépek hiányában 1974 és 1975-ben külföldön bér munkában gyártott műsorkazettákkal kíséreltük meg a belföldi igények részbeni kielégítését, illetve azok felmérését.

Az eddigi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a műsorkazettákra rendkívül nagy igény jelentkezik az aránylag magas ára ellenére is. Exportlehetőségekről tapasztalatok hiányában rendkívül nehéz jóslatokat adni. Tekintve azonban, hogy a jelenlegi hanglemezgyártásunk mintegy 30%-át exportáljuk, feltételezhető, hogy ez az arány néhány év múlva a műsorkazettánál is elérhető. Ezt valószínűsíti az a tény, hogy a Budapesti Rádiótechnikai Gyár (BRG)[58] nemcsak a hazai, hanem a KGST-n[59] belül a kazettás magnetofonyártás fő ipari bázisa és mint ilyenek a termelési adatai azt mutatják, hogy úgy a gyártás, mind az eladás évről-évre nagy növekedést mutat.

A kazettás magnetofonok, illetve a műsorkazetták iránti igény tulajdonképpen világjelenség. [...]

b) Kínálat tekintetében azzal számolunk, hogy a tervezett 10 000 darab/év kapacitás csak egy-két évig lesz elegendő.

A műsorkazettaüzem kapacitása a 2. műszak bevezetésével egyszerűen bővíthető. Ezen túlmenően a gyártás technológiája lehetővé teszi a kapacitás többszörösét aránylag kis beruházási költséggel. A gépi berendezések felépítése olyan, hogy a kapacitás 2 M[illió]db/év-re bővíthető.

[...]

c) A termék árának várható alakulása

A tervezett fogyasztói átlagárak 130 Ft/db a jelenlegi árnál (160 Ft/db) alacsonyabbak lesznek.

[...]

4) A beruházás kapcsolatai az ágazati célkitűzésekkel:

A feladat kulturális és országos műszaki fejlesztési fontossága miatt mind a Kulturális Minisztérium, mind az OMF B támogatja a műsorkazetta gyártó üzem létrehozását.

III. A beruházási döntés megalapozása

1) A feldolgozott, illetve számításba jöhető variánsok tömör ismertetése:

A Philips[60] által kifejlesztett kompakt kazetta[61] hatására az egész világon, így nálunk is gyors fejlődésnek indult a kazettás magnetofonok gyártása és forgalma.

[...]

Tekintve a kazettás magnetofonok kis térfogatát, súlyát, egyszerű kezelhetőségét, hamarosan felmerült az igény műsorral rendelkező kazetták gyártására. A világ vezető hanglemezgyárai rövid időn belül piacra hoztak ilyen saját felvételeket tartalmazó mősoros kazettákat. Ezek kezdetben csak könnyűzenei felvételeket tartalmaztak, ma azonban a komolyzenei felvételek is vásárolhatók műsorkazettában.

A műsorkazetta forgalmazásához három lehetőség állt rendelkezésünkre

a) tőkés bér munka

b) szoc[ialista] bér munka

c) saját üzem létrehozása

A bér munkában történő gyártás szoc[ialista] országokban kapacitáshiány, illetve [a] termelőeszközök hiánya miatt csak igen gyenge minőségben, tőkés bér munka lehetséges, de csak magas árért. Az optimális megoldás a saját üzem létesítése.

A saját üzem létesítésénél három alapvető szempontot vettünk figyelembe:

a) termelékenység (önköltség)

b) gyártott termék műszaki színvonala

c) megbízhatóság

A piackutatásunk egyértelműen megállapították, hogy a nagysebességű műsorkazetta gyártó berendezést csak az USA-ban gyártanak és a fent említett szempontoknak csak három cég (Gauss, Electro Sound, Audiomatic) gyártósa felel meg. Ezek közül a Gauss cég gépeit választottuk

[...]

2) A választott technológia rövid leírása:

[...]

– A hanglemezfelvételt tartalmazó hangszalagról másolatot kell készíteni 1/2" szélességű négysávú hangszalagra, úgy, hogy az A-oldal sztereó csatornáit az 1-2 sávra, majd a szalag haladási irányát megfordítva a B-oldal sztereó csatornáit a 3-4 sávra rögzítjük.

– A fenti eljárással elkészített ún. anyaszalagot két végén összeragasztva végtelenített szalag formájában a felvételi szalagsebességénél 32x nagyobb sebességen lejátszunk a nagysebességű lejátszón és szalaghurokartórn.

– A lejátszott, időtartamban 1/32 részre összezsugorított jelet a kazettás magnetofonok szalagsebességénél 32x nagyobb szalagsebességű másoló magnetofonon rögzítjük. Mivel a mősoros kazetta A és B oldalának programját 32x [sebességgel] másoljuk, így egy 2 x 30 perc mősoridejű kazetta átmásolása nem egész 1'-t igényel.

– Az átmásolt műsort szűrőpróbaszerű lehallgatással minőségellenőrzésnek vetik alá.

– A másolatokat tartalmazó magnetofonszalagot kazettatöltőgépen a kazettába töltik.

– A kazettákat minőségellenőrzésnek vetik alá.

– Címkézőgépen a kazetta mindkét oldalára felragasztják a címkéket.

– A kazettákat a kazettatartó dobozba helyezik és csomagolják. [62]

3) A telephely kiválasztásának indokai:

A műsorkazettaüzemet a dorogi hanglemezgyárba telepítjük [...]

Az anyaszalag készítés céljára a stúdió erre kijelölt keverőszobájában egy négysávú magnót telepítünk.

4) Tőkés gépek beszerzésének szükségessége:

Ilyen nagy sebességű, műsorkazettát gyártó gépsort csak az USA-ban lehet beszerezni.

[...]

6) A többlettermelés alapvető előfeltételeinek biztosítása:

a) A termeléshez alapvetően az alábbi fő anyagokra van szükség:

– 1/7" magnetofonszalag 25 Ft/kazetta

- kazetta 25 Ft/kazetta
 - kazettatartó doboz 5 Ft/doboz
 - mester magnetofonszalag 1/2" 1 Ft/kazetta
- Ezeket az anyagokat a Polimer [pari] SZ[övetkezet]-től[63] kívánjuk beszerezni, aki a BASF[64] (NSZK) céggel kooperációs szerződéssel rendelkezik mágnesszalagok feldolgozása területén.
- [...]
- b) Csak villamosenergiára van szükség, ennek nagysága elenyészően kevés (5-10 kW).
- c) Munkaerőszükséglet mindössze 3 fő.
- [...]

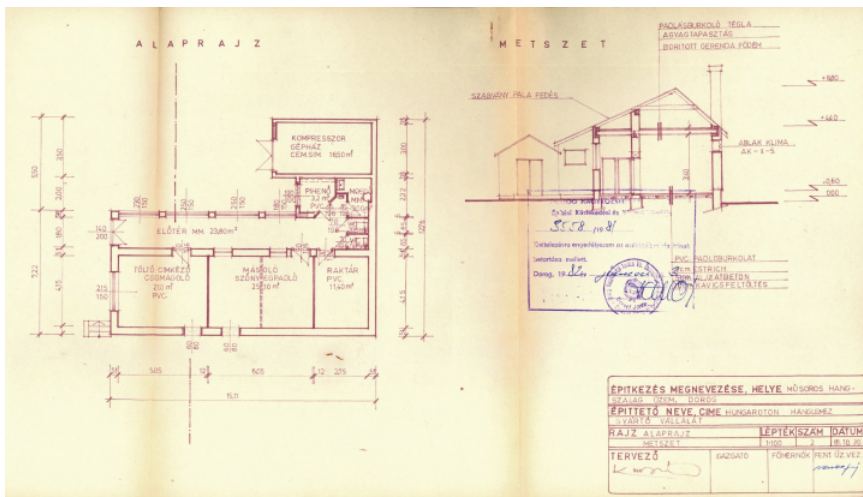
IV. Jóváhagyás

Az irányításom alatt álló vállalat fentiekben részletezett beruházását szükségesnek, megvalósíthatónak tartom és azt a vállalati érdekekkel alátámasztottnak minősítve engedélyezem

Budapest, 1975. november 20.

Bors Jenő igazgató

Az irat jelzete: HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 491/1976. Gépelt, aláírt, a kísérőlevél eredeti, az alapokmány másolat.

Jelzet: HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 1896/1981

[8]A „múrosos hangszalagüzem” tervrajza.

4.

Beszámoló a Hanglemezzgyár dolgozóinak egészségügyi-szociális és munkavédelmi helyzetéről.

Dorog, 1978. január

[Az] 1951-ben alapított Magyar Hanglemezzgyártó Vállalatnak hosszú ideig nem volt hanglemezzgyártó bázisa. A hanglemezeket 1976 közepéig – kooperációban – a Villamosszigetelő és Műanyaggyárban készítettük. A kooperáció zökkenőmentes volt, de a szerződéses viszony keretei között nem lehetett biztosítani a gyártási programok és kapacitások megfelelő rugalmasságát és azok összhangját a Vállalat kultúrpolitikai feladataival.

Ezért a Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat igen alapos előkészítő munkával, a műszaki, gazdasági és infrastrukturális szempontok figyelembevételével Dorogon hanglemezzgyár építését indította el. A tervezési munkák 1973-ban, a kivitelezés 1974-ben indult.

A telepítési hely kiválasztásánál döntő szerepet játszott, hogy a dorogi Hőerőművel folytatott tárgyalások értelmében a hanglemezzgyártáshoz elengedhetetlen gőzenergiának hosszú távra megvolt a fedezete. Ezen kívül a szükséges munkaerő is biztosítottnak látszott.

A beruházás költségelőirányzaton belül és határidő előtt valósult meg. Ebben nagy szerepet játszott a kivitelező Dorogi Szénbányák Szolgáltató Üzemének kiemelkedően jó munkája, és az, hogy a Vállalat párhuzamosított minden párhuzamosítható tevékenységet és haladék nélkül üzembe helyezte a részátadások során a kivitelezőktől átvett, és önálló működésre is alkalmas részeket. Így került sor 1975 végén a TMK[65]-műhely és a Galvánüzem, majd 1976 elején a Tasaküzem, 1976 közepén pedig a présüzem beindítására. 1976 végén minden kapacitás beindult és 1976 végéig be is üzemelt.

[...]

1. Szociális ellátás a Hanglemezzgyárban:

A Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat – érthető módon – kiemelt figyelmet szentelt és szentel Hanglemezzgyárának, az ország egyetlen hanglemezzgyártó bázisának létesítésére és működésére. Kiemelt figyelemben részesül a gyár az illetékes főhatóságok, felügyeletek részéről is. Ez a figyelem értelemszerűen kiterjed a szociális ellátás területére is.

Ennek keretében készültek el az előírás szerinti szociális területek, mosdók, öltözők [...]

A dolgozók déli étkeztetését melegítőkonyha látja el [...]

A Budapestről bejárók részére kényelmes autóbuszjáratot biztosítottunk.

Dolgozaink három helyen (Balatonon, Bükkfürdőn [Igy] - K. L. Helyesen: Bükkfürdő, Dunán) üdülhetnek [...]

2. Kulturális helyzet:

[...]

Az átlag iskolázottság magas

[...]

A Hanglemezzgyárban szervezett keretek között folyik az oktatás. Állami oktatásban összesen 26 fő vesz részt [...]

[...]

Tanfolyamokat szerveztünk. 1977-ben [...] általános vállalati-, általános szakmai, zenei. és speciális szakmai ismeretek elsajátítására, valamint nyelvtanulásra és a politikai ismeretek bővítésére.

Az állami és vállalati tanfolyamokon kívül a kulturálódásnak nagyon fontos szerepe van az önképzésnek. Ennek segítésére könyvtárat létesítettünk, beindítottuk a könyvtérjesztést és a dolgozók színházba járását az utazás megszervezésével is segítjük. Jelentős kulturálódási lehetőség a Zeneiskolában[66] megnyílt Hanglemezzklub, melynek létesítésénél a Nagyközségi Tanácsnak kiemelkedő szerepe volt. [...]

A Hanglemezzgyár dolgozói igen aktívak nemcsak az ismeretek megszerzésénél, hanem azok hasznosításánál is. Azt a termelési, szakmai eredményeken kívül különféle vetélkedőkön elért jó helyezések is mutatják (szavaloverseny, Ki tud többet a Szovjetunióról? vetélkedő stb.)

[...]

A sportot, a testedzést illetően is vannak biztató kezdeményezések labdarúgócsapatunk rend-szeresen és jó eredménnyel szerepel a Magyar Zeneművészek Szakszervezete labdarúgó-tornáin és a járási vetélkedőkön is. Lövészversenyen vettünk részt és házi asztalitenisz bajnokságot rendeztünk.

3. Munka- és tűzvédelem:

A Hanglemezzgyár üzemének beindulásához rendelkezésre álltak munka- és tűzvédelmi rész-szabályzatok, melyek később egységes és teljes rendszerré egészültek ki.

A technológiai folyamatokból kiindulva részletes szabályozást nyert a védőruha, védőeszköz és védőital juttatás. E tekintetben túl a jogszabályi előírásokon igyekeztünk a dolgozókat ellátni: pl. minden dolgozó két rend munkaruhát kap. [...]

Szerveztetett folytak a munka- és tűzvédelmi oktatások és vizsgák, valamint helyszíni bejárások

A munkavédelmi helyzet javításánál igen kiemelkedő szerepet kapnak azok az intézkedési tervek, melyek veszélyfelmérő lapokon begyűjtött, a dolgozók veszélyelhárításra vonatkozó javaslataira épülnek.

[...]

Az egyre tudatosabbá és szervezettebbé váló munkaegészségügyi és tűzbiztonsági tevékenységnek köszönhető, hogy a baleseti statisztika jelentősen javult

[...]

A Hanglemezzgyár munkavédelmi helyzetét a területi és a Magyar Zeneművészek Szakszervezete Munkavédelmi felügyelősegei is jónak minősítik.

4. Egészségügyi ellátás:

A Hanglemezygyárban segélyhely működik rendszeres ápolónői és heti kétszeri orvosi ügyelettel, mely jelentős mértékben hozzájárul a munkaidő jobb kihasználásához, hiszen a járóbeteg ellátás nagyrésze itt bonyolítható.

Gondot okoznak a szezonális hiányzások és az időnként meglepő betegállományba vételek (előfordult, hogy ittasság miatt hazaküldött dolgozót betegállományba vettek, más esetben a betegállományban lévő dolgozót ellenőrizve, őt lakása parkettázásával elfoglalva találtuk.)

Tekintettel az így előállott termelés kiesésre, 1978-ban meg kell szerveznünk a betegállományban lévők rendszeres ellenőrzését.

5. Munkaerőgazdálkodás és a jövedelmek alakulása a Hanglemezygyárban:

Néhány év távlatából a Hanglemezygyár munkaerőhelyzete igen sajátosan alakult: dorogi dolgozók hanglemezt 1974-ben kezdtek Budapesten gyártani és a Dorogról Budapestre járók létszáma rövid idő alatt száz körülire emelkedett. A napi kétszeri fázisú utazás kettős eredményt hozott: a dorogiak megtanulták a hanglemezygyártó szakmát és pótolták a budapesti gyártáshoz hiányzó munkaerőt. A Hanglemezygyár üzemének beindulásával a Budapestre járó dorogiak és a Magyar Hanglemezygyártó Vállalat hanglemezygyártással foglalkozó dolgozói Dorogon kezdtek meg és folytatták tevékenységüket, és egyre többen kerültek a Hanglemezygyár állományába olyan dorogiak is, akik már egyenesen a Dorogon működő Hanglemezygyár tevékenységébe kapcsolódtak be. Rövid néhány év után már el lehet mondani, hogy kialakult a hanglemezygyári törzs. A megszokottnál valamivel magasabb volt a fluktuáció 1977-ben: a múlt évben került sor azoknak a cseréjére, akik emberi vagy szakmai hiányosságok miatt a gyári kollektívába beilleszkedni nem tudtak.

[...]

A Hanglemezygyár nagyon sokat tesz az intenzív fejlesztés érdekében: automatizáltuk az egyik legmunkaigényesebb tevékenységet, a tasakragasztást, és részleges automatizálást tervezünk az ugyancsak roppant munkaigényes tasakolási műveletnél is, de ezzel együtt létszámunk folyamatosan emelkedik. Az a rendkívül dinamikus fejlődés ugyanis melyet a bevezetésben közölt termelési adatok mutatnak, elengedhetetlenül létszám-bővítést is igényel. A hanglemezygyártó tevékenység egy sor speciális szakismeretet, roppant lelkiismeretes munkát, nagy odafigyelést igényel, és azoknál, akik ezt sikerrel végzik, igyekszünk az erőfeszítést elismerni.

A bérezés, az anyagi juttatás természetesen nem történhet a területi sajátosságok, a környező vállalatok figyelmen hagyása nélkül, ezért bérszínvonalunk meghatározása előtt több ízben is tanulmányoztunk néhány olyan gyárat, vállalatot, mely e tekintetben támpontot nyújthat.

Átlaglétszámunk és bérszínvonalunk tény- és tervek adatai az alábbiak szerint alakultak:

[Átlaglétszám és bérszínvonal: 1976-ban 283 fő, 35 500 ezer Ft, 1977-ben 324 fő, 37 500 ezer Ft, 1978-ban, 370 fő, 39 200 ezer Ft]

[...]

7. [A] Nagyközségi Tanács és a Vállalat kapcsolata:

A nagyközségi Tanács nagyon sokat segítette és segíti a Hanglemezygyártó Vállalat és különösen a Hanglemezygyár munkáját, beleértve az előkészítési, beruházási, beüzemelési szakaszokat is. Minden tekintetben segíti és támogatja a munkaerő ellátást, óvodai és bölcsődei férőhelyeket biztosít és lakásokat ad. Rendkívül nagy segítség lenne, ha e tekintetben a jövőre vonatkozóan is megállapodás jöhetne létre a Tanács és a Vállalat között.

[...]

A Vállalat fejlesztési elképzelései rendkívül megalapozottak és a hanglemezek és mősoros hangszalagok iránt jelentkező egyre tömegesebbé váló igényekből indulnak ki. A tervek teljesítésének Dorogon meg is vannak a feltételei. A már működő, üzemelő Gyár és a dorogi környezet egyértelmű biztosíték ehhez. Egyetlen pont van mely kérdésessé teheti az egyébként minden tekintetben szilárd helyzetet és ez a gőzellátás kérdése.

Előkészítő és előzetes tárgyalásainkkal szemben e pillanatban a helyzet, hogy a dorogi Höerörmű Vállalat nemcsak távlatban, de már 1978-ban sem tudja a hanglemezek termeléséhez szükséges gőzenergiát biztosítani és ez alapján rendíti meg azt a bevezetőben is említett telepítési koncepciót, mely a stabil gőzellátás érdekében Magyarországon egyetlen hanglemezygyártó bázisát Dorogra helyezi.

Dorog, 1978. január hó

Lukács János gyárvezető

Az irat jelzete: HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. Stencilezett másolat (az aláírás is).

[1] Nagy Októberi Szocialista Forradalom (NOSZF): a bolsevikok (kommunisták) erőszakos hatalomátvétele 1917. november 7-én (a Julianus-naptár szerint október 25-én) Oroszország akkori fővárosában, Petrográdban.

[2] Aczél György (Budapest, 1917. augusztus 31. – Budapest vagy Bécs, 1991. december 6.) 1957 áprilistól 1958 februárjáig művelődési miniszterhelyettes, 1967 ápriliséig a művelődésügyi miniszter első helyettese. 1974-ben a felmentették a KB-ban viselt tisztségei alól. PB-tagságát megtartva a Minisztertanács elnökhelyettese és az Országos Közművelődési Tanács elnöke lett. Az MSZMP KB 1982. júniusi ülésén miniszterelnök-helyettesből ismét kulturális KB-titkár lett, de 1985-ben a KB Társadalomtudományi Intézetének igazgatójává. A KB 1988. júliusi ülésén ismét beválasztották a KB Agitációs és Propaganda Bizottságába.

[3] Pozsgay Imre (Köny, 1933. november 26. – Budapest, 2016. március 25.) 1957-ben végezte el az egyetemet, 1969-től a Magyar Tudományos Akadémia filozófiai kandidátusa. 1950-től volt tagja a Magyar Dolgozók Pártjának, később pedig MSZMP-nek. 1976-tól 1980-ig kulturális, majd művelődési miniszter, majd 1982-től a Hazafias Népfront főtitkára. 1988-tól 1990-ig államminiszter volt.

[4] Nép gazdasági Tanács: 1949 júniusa és 1952 novemberé között Magyarország legfelsőbb gazdasági szerve. Az 1949. június 11-én feloszlott Gazdasági Főtanács jogkörét vette át. Az 1952. november 24-én megszűnt Tanács feladatát 1952. december 1-jén a Minisztertanács vette át.

[5] A Tonalit Gramophon Rt. 1934-ben kezdte meg működését, majd Tonalit Rádió Elektroakusztikai és Vegyipari Kft. néven tevékenykedett tovább. 1946-ban átalakították, 1950 januárjában elnöki alapító határozattal a Nehézipari Minisztérium nemzeti vállalatává szervezte Tonalit Rádiótechnikai és Lemezjátszó Vállalat néven.

[6] Pátiria, Odeon, Durium, Radiola

[7] CSATÁRI BENCE: Hetven éve alakult a Magyar Hanglemezygyártó Vállalat. [magyarnemzet.hu](https://magyarnemzet.hu/kultura/2021/05/hetven-eve-alakult-a-magyar-hanglemezygyarto-vallalat) <https://magyarnemzet.hu/kultura/2021/05/hetven-eve-alakult-a-magyar-hanglemezygyarto-vallalat> (Utolsó letöltés: 2023. szeptember 25.)

[8] A vállalat elnevezése 1982-től Hungaroton Magyar Hanglemezygyártó Vállalat (HMHV).

[9] Az 1883-ban Perci és Schacherer néven villamos ipari szigetelt vezetékek gyártására alapított vállalat 1945 után Kábel és Műanyaggyár, majd 1964. január 1-től Villamosszigetelő és Műanyaggyár néven az ország legnagyobb műanyag-feldolgozója lett.

[10] Rádió- és Villamos-tömegcikk Nagykereskedelmi Vállalat, 1951-től 1996-ig működött.

[11] Bors Jenő (Moszkva, 1931. január 24. – Budapest, 1999. március 26.) A Magyar Hanglemezygyártó Vállalat igazgatója 1965 és 1990 között, a Magyar Hangfelvétel-kiadók Szövetsége örökös tiszteletbeli elnöke volt.

[12] CSERHÁTI CSONGOR LÓRÁNT: A Magyar Hanglemezygyártó Vállalat szerepe és működése a Kádár-korszakban. *Napi Történelmi Forrás* https://nif.hu/index.php/2017/11/03/a_magyar_hanglemezygyarto_vallalat_szerepe_es_mukodese_a_kadar_korszakban/ (Utolsó letöltés: 2023. szeptember 25.)

[13] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 1227/1969.

[14] Nikosz Beloiannisz (Amaliasz [Görögország], 1915. december 22. – Gudhi [Görögország], 1952. március 30.) a görög kommunista mozgalom egyik vezető alakja.

[15] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 760/1970.

[16] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 1143/1971.

[17] Lukács János (? - ?) Hangmérnök, a lakkmezyvágó csoport vezetője, majd a MHV dorogi gyáregységének vezetője.

[18] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 1329/1973.

[19] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 378/1974.

[20] A galvanizálás az elektrolízis egy formája: a katódnak (negatív pólus) kapcsolt fém alkatrész felületére – külső áramforrás segítségével – a bevonó fém ionjait tartalmazó elektrolitból, fémbevonatot választanak le.

[21] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 511/1976.

[22] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 2144/1977.

[23] 1974-ben is keletkezett egy alapokmány, de az nincs a Dorog Nagyközségi Tanács V. B. iratai között. Ezt a dokumentumot a vb csak a munkaerő-ellátottság szempontjából véleményezte, illetve adta ki az erre vonatkozó igazolást. HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 2004/1974.

[24] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 491/1976.

[25] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 2548/1978.

[26] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. A Hanglemezygyár dorogi gyáregysége vezetőjének beszámolója a dolgozók egészségügyi szociális, kulturális és munkavédelmi helyzetéről. 36–37.

[27] Soós Rezsőné Bagosi Éva (Debrecen, 1939 –) 1962-től a Tokod Községi, 1976-tól a Dorog Nagyközségi Tanács VB titkára volt; 1981-től nyugdíjazásáig (1990) a Dorogi Városi Tanácsnál dolgozott osztályvezetői beosztásban.

[28] HU-MNL-KEML-XXIII.723.c.1. 1806/1978.

[29] 1971. évi I. törvény a tanácsokról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 11/1971. (III. 31.) kormányrendelettel A tanácsok és a nem tanácsai szervek együttműködése. Együttműködés a nem tanácsai szervekkel.

[30] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 29.

[31] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 30–31.

[32] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 32.

[33] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 33–34.

[34] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 35–36.

[35] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 40–41.

[36] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 23–24.

[37] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1978. február 8. 23.

- [38] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1979. július 18. 250.
- [39] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1979. július 18. 268.
- [40] HU-MNL-KEML-XXIII.723.a. V. B. ülési jegyzőkönyv, 1979. július 18. 251.
- [41] A hanglezgyártásról bővebben: MOCsÁRY GÁBOR: Jóvágású hanglemezek. *HiFi Mozaik* 10, 1985. 2. sz. <http://www.hifimagazin.hu/HFMCD/HFM/CIKKEK/HFM1803.HTM> ^[11] (Utolsó letöltés: 2023. szeptember 25.)
- [42] Pesti Vigadó vagy Vigadó: Budapest belvárosában (V. kerület, Vigadó tér): összművészeti rendezvényközpont, Feszli Frigyes alkotása (1865).
- [43] ': perc.
- [44] MEO: 'minőségellenőrzési osztály', általában a minőségellenőrzéssel kapcsolatos szervezeti egység.
- [45] Földműves-szövetkezeti Országos Kivitelező és Tervező Vállalat.
- [46] Bolgár Targoncagyártó Vállalat.
- [47] Salgótarjáni Kohászati Üzemek (SKÚ): Elődje a Rimamurányi Vasmű Rt. 1868-ban alakult, 1947. január 1-jén Salgótarjáni Acélárugyár néven államosították.
- [48] MŰART: Műszaki Árut Értékesítő Vállalat.
- [49] NIKEX: Nehézipari Külkereskedelmi Vállalat.
- [50] TECHNOIMPEx: alapítását a Nép gazdasági Tanács 420/21/1950. szám alatt rendelte el. Évtizedeken át meghatározó piactényezőként bonyolította gépipari termékek export-importját.
- [51] A kommunista rendszerű országokban az öt évre szóló, szovjet mintára bevezetett népgazdasági tervek elnevezése. A 6. ötéves terv 1981-től 1985-ig tartott.
- [52] 1976-tól 1980-ig.
- [53] Az MSZMP Központi Bizottsága 1974. március 19–20-i ülésén fogadott el határozatot a párt közművelődési politikájáról.
- [54] 1976. évi V. törvény a közművelődésről.
- [55] á: (eredetileg a, egységárat jelentő kifejezés előtt) egyenként, darabonként.
- [56] DM: a német márka szokásos rövidítése. A Német Szövetségi Köztársaság törvényes pénzneme volt az 1948-as bevezetéstől – a keleti tartományokban pedig az 1990-es újraegyesítéstől – 1999-ig, amikor szerepét átvette az euró.
- [57] BVK: Borsodi Vegyi Kombinát. Magyarország első vegyipari létesítménye volt Kazincbarcikán. Építése 1949-ben kezdődött, 1991 után BorsodChem Rt. néven működik tovább.
- [58] Budapesti Rádiótechnikai Gyár (BRG): Vörös Szikra Gyár néven alapították 1953-ban, majd 1956-ban a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár egyik egysége lett. 1957. január 1-jétől újra önálló vállalat lett, Budapesti Rádiótechnikai Gyár néven. Többek között Kecskeméten (1961) és Salgótarjában (1972) volt telephelye.
- [59] KGST: Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, a szocialista országok gazdasági együttműködési szervezete volt 1949-től 1991-ig.
- [60] Koninklijke Philips NV, ismertebb nevén Philips cég, holland technológiai vállalat, székhelye Amszterdam. A céget Philips & Co. néven Anton és Gerard Philips alapította 1891-ben a hollandiai Eindhovenben.
- [61] Compact Cassette: hangrögzítési technológiai szabvány, egyben a legelterjedtebb kazettarendszer volt. A rendszer a holland Lou Ottens, a Philips mérnöke nevéhez fűződik, aki 1963-ban találta fel. 1964-ben kezdték el a sorozatgyártását Németországban. Az eleinte csak nagyon szerény hangminőséget biztosító rendszer gyors ütemű fejlődés után viszonylag igen jó minőségű hangrögzítésre és hangvisszaadásra is képessé vált. A rendszer kompromisszumok árán ugyan, de forradalmasította („hordozhatóvá tette”) a zenehallgatást.
- [62] A másoros kazetták gyártásáról részletesen: [Sz. n.] Kígyó a tepsiben. *HiFi Mozaik* 9. 1989. 3. sz.
- [63] POLIMER Műanyagfeldolgozó Szövetkezet: 1960. április 9-én alapították.
- [64] BASF (Badische Anilin- und Soda Fabrik): német vegyipari cég. 1865. április 6-án alapította Mannheimben Friedrich Engelhorn. Az 1920-as években a vállalat a Bayerrel és négy másik céggel megalapította az IG Farben-t. A vállalatot Carl Wurster 1952-ben alapította újra, eredeti nevén. Székhelye Ludwigshafenben található.
- [65] TMK: tervszerű megelőző karbantartás.
- [66] Erkel Ferenc Zeneiskola, Dorog.

Címkék:

[Kádár-korszak](#) ^[12]

[Magyar Hanglezgyártó Vállalat](#) ^[13]

[Dorog](#) ^[14]

Kiadás: 23. évfolyam (2023) 5. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/magyarorszag-egyetlen-hanglemezgyarto-bazisa-a-magyar-hanglemezgyarto-vallalat-dorogi-gyaregysenek>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/magyarorszag-egyetlen-hanglemezgyarto-bazisa-a-magyar-hanglemezgyarto-vallalat-dorogi-gyaregysenek>

[2] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/kep01_a_dorogi_hanglemezgyar_epuletei.jpg

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/kep02_511_1976_elrendezes.jpg

[4] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/galeriafotok/a-hanglemezkeszites-folyamata-dorogon-a-galvankidolgozast-es-a-gyartast-azaz-a-preselest-es-a/kep03hfm1019852180302.jpg>

[5] <https://www.archivnet.hu/a-hanglemezkeszites-folyamata-dorogon-a-galvankidolgozast-es-a-gyartast-azaz-a-preselest-es-a>

[6] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/kep04_fortepan_125516_urbanlajos.jpg

[7] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/kep05_fortepan_125512_urbanlajos.jpg

[8] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/kep06_1896_1981_kazettauzem.jpg

[9] <https://magyarremzet.hu/kultura/2021/05/hetven-eve-alakult-a-magyar-hanglemezgyarto-vallalat>

[10] https://mf.hu/index.php/2017/11/03/a_magyar_hanglemezgyarto_vallalat_szerepe_es_mukodese_a_kadar_korszakban/

[11] <http://www.hifimagazin.hu/HFMCD/HFM/CIKKEK/HFM1803.HTM>

[12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-korszak>

[13] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-hanglemezgyarto-vallalat>

[14] <https://www.archivnet.hu/cimkek/dorog>